

Rapportering för deltagande vid Samlingsforum 2014 på Västerbottens Museum i Umeå

Av Cajsa Hallgren

Samlingsforum är ett seminarium som i år hölls i Umeå under två dagar i november och där jag deltog som åhörare. Årets tema var ljus och belysning i museer och museimagasin. Samlingsforum anordnades av Riksantikvarieämbetet i samarbete med Västerbottens museum, Riksutställningar och Riksförbundet Sveriges museer. Deltagandet var stort, ca 100 deltagare från flertalet olika länder och professioner närvarade.

Första dagen inleddes med ett studiebesök på Västerbottens museums nyinredda magasin i Hörnefors, där byggnadens funktioner och de olika magasinerna visades. Magasinet var byggt som ett hus inne i ett hus och varje magasinrum fungerar som en brandcell.

Efter studiebesöket bjöds det på lunch och därefter inleddes seminariet på Västerbottens museum.

Inledningsvis hölls det en allmän presentation om arbete med ljus i museer. Därefter blev ämnena smalare och olika experter höll presentationer av fantastiskt varierande karaktär. Stefan Wiktorsson från Ljusdesign berättade om ljussättningar han gjort åt museer samt hur val av ljussättning har förändrats över tid. Carsten Dam Hansen från Technical University of Denmark presenterade sitt forskningsprojekt om LED-ljus. Bland annat handlade det om att LED-belysning sällan lever upp till de utlovade egenskaperna som livslängd och färgtemperatur. Dessa egenskaper kan påverkas av yttre faktorer, som till exempel val av armatur, åldrande och av- och påsättning. Christofer Silvenius från Energimyndigheten berättade om deras arbete med energi- och miljömärkning av belysning, så kallad Ekodesign.

Christina Hult talade i rollen som arbetsterapeut och synskadad. Nytt för många som arbetar med utställningsproduktion var att få ta del av en arbetsterapeuts kunskaper. Hult gav råd om hur man kan arbeta med ljus för att synskadade lättare ska kunna ta del av en utställning, samt att lätt kunna orientera sig i lokaler. Dessa var bland annat att inte använda text på motljus, ej använda blänkande ytor, lampor där man inte ser ljuskällan, inte skapa helvita miljöer, inte sätta texter mellan två fönster eller på röd eller orange bakgrund. Om museibranschen skulle tillämpa detta skulle vi förbättra upplevelsen även för människor med god syn.

Slutligen gavs en presentation av Thorbjörn Laike i ämnet miljöpsykologi. Det handlade om ljusets inverkan på människors mående och presterande. Dagsljuset är det absolut bästa för en människa och flimrande kalla lysrör det sämsta. Genom att undersöka prestationer hos barn i olika skolmiljöer har man kommit fram till att lampljus inte kan ersätta dagsljus. Lampljus är dock viktigt under de mörka vintermånaderna och just LED-ljus kan vara mer gynnsamt än övriga ljuskällor. Laike tog även upp hur vi kan påverkas av ljus och flimmer som vi inte ser eller märker. Flimmer som vi inte kan se kan till exempel orsaka stress.

Dag två fortsatte i ljusets tecken med långa presentationer på förmiddagen och korta på eftermiddagen.

Ulf Peterson från Transpond pratade om LED-belysningens för- och nackdelar. Det påstås att LED har goda egenskaper för färgåtergivning då det har Ra (även kallat Färgåtergivningstal) över 90. Dock är

Rapportering för deltagande vid Samlingsforum 2014 på Västerbottens Museum i Umeå

Av Cajsa Hallgren

Ra skalan inte gjord för dioder och kan således ge felaktiga värden. Han poängterade att det inte finns en standard för färgåtergivning.

Därefter gav Kicki Eldh en genomgång av hur Lunds Universitets Historiska Museum arbetat med ljussättning i sina olika utställningar. Helen Evans från Nationalmuseum i Stockholm berättade om varför alla museer bör upprätta en policy för ljussättning och gav tips på hur den kan utformas. Ann-Cathrin Rothlind talade om hur de på Skoklosters slott använder sig av gardiner för att hindra solljus att komma in i de historiska miljöerna.

Därefter följde de korta presentationerna. Dessa behandlade bl.a. en metod kallad microfading, som kan användas för att mäta hur mycket ljus som behövs för att orsaka färgförändring på en yta. Ytterligare en presentation rörde pigmentet kromgults egenskaper för förändring i färg.

I pauserna demonstrerades olika typer av belysning och deltagarna uppmuntrades att jämföra sina egna ljusmätare med nykalibrerade.

Många av diskussionerna rörde LED som är både den nyaste tekniken samt den vanligast använda i museisammanhang. Många frågor finns kring denna, men många av svaren börjar peka mot att LED ger ett ljus som vi kan vara nöjda med. Utöver själva ljuskvaliteten, armaturer och färgtemperatur har även diskuterats miljöpåverkan och pris för inköp och användning. Det verkar som att i alla fall några museer väger in miljöaspekter vid val av belysning och inte endast ljuskvalitet.

Samlingsforum 2014 översteg mångas förväntningar i innehåll. Det beror till största del på den stora variation inom ämnet som erbjöds. Nya aspekter inom miljöpsykologin uppmärksammades och att ljussättning och färgval kan påverka hur man orienterar sig i lokaler. I och med att många olika professioner möttes och diskuterade och hörde varandras presentationer, tror jag att det kommer att bli lättare för t.ex. ljussättare, intendenten och konservatorer att förstå varandra och arbeta i en enhet under en utställningsproduktion. Om vi kan lära oss arbeta i samförstånd kan vi kanske slippa kompromissa. Dålig ljussättning är inte till nytta för varken människor eller föremål.